

Tomelilla är fantastiskt

Ystad Allehanda 2001

Tomelilla är fantastiskt. Jag minns en eftermiddag förra hösten när jag klippte filmen Vem bryr sig!. Det var fredag eftermiddag och jag drabbades av akut social undernäring. Men jag hade inte ork att dra igång något större, som att bjuda folk på middag eller gå på krogen. Så vad skulle jag göra?

Jag bestämde mej för att åka till Tomelilla och handla. Alltid träffar jag någon, tänkte jag. Mycket riktigt. Jag hann inte mer än in på Konsum så fann jag Mats bläddrande bland cd-skivorna. På väg till Posten mötte jag Pia och vi bytte några ord. Utanför Systemet filosoferade jag en stund med Lasse. Lollo kom hojtandes och vi vinkade till Ulf på andra sidan gatan.

När jag hade gjort mina inköp och åter begav mej hemåt var jag betydligt piggare. Och gladare. Jag lovar.

Tomelilla har det som många städer försöker bygga sig till. Det som brukar bli flashiga Gallerier med många butiker i ett enda kvarter. I Tomelilla finns detta naturligt. Här kan man få gjort alla sina ärenden i ett enda svep. Dagligvaror, frimärken, pizza, radiosladd, hälsokost, vin, snus, trisslott, slipskiva, klädfärg, strumpor, filmrulle, pappersvaror. Etcetera. Dessutom kan man få håret klippt och huset sålt eller hämta ut pengar i automaten. Fast det sista är nog lämpligt att göra först.

Här stöter man på vänner, bekanta eller grannar för de små vardagliga samtalen och det är just detta som är orsaken till att jag har flyttat från storstadens anonymitet. Kan inte Tomellillas centrum rent av ha haft betydelse för att byborna agerade så snabbt hösten 1999 när nazister kom dit? Att så många gick samman och demonstrerade? Det är inte otänkbart.

Gång på gång lyssnar jag på nyinflyttade människors lyriska berättelser om det för dem nyupptäckta Tomelilla, med Konsum som esset för denna upptäckt. Så inte undra på att jag sätter kaffet i halsen när jag får höra att Systemet kanske ska flytta från sin plats vid torget, till tomten mitt emot Bo Ohlsson.

Ack. Jag slår mej för pannan och kvider. Min förra krönika handlade om hur vi i vårt moderna samhälle bygger bort de naturliga mötesplatserna. Att spränga ett centrum som fungerar, för att flytta ut verksamheten till utkanten av stan, så att man måste köra dit med bilen, är förlegat idag. Det är ute. Passé. Gammalmodigt. Omodernt. Och rent ut sagt, helt korkat. Det är inte ens miljövänligt.

Efter samtal med butikschefen i Tomelilla och med huvudkontoret i Stockholm får jag bekräftat att det handlar om trycket, försäljningen, mängden, parkeringsmöjligheterna....

Hej och hå! Här vi gå. Återigen ska affärsmässiga värden - KVANTITET - få gå före det mänskliga och vardagliga - KVALITET. När jag berättar för Jens Olsen i Stockholm om det unika med Tomelilla centrum skyndar han sig att svara att inga beslut är tagna och att Systembolagets målsättning är att ligga där all annan handel ligger.

Det är alltså inte kört. Mitt förslag är därför att, ni som tycker att Systembolaget ska finnas kvar i anslutning till torget - berättar detta för butikschefen Magnus Runfors.

Istället för att flytta ut kommersen till utkanterna, borde Tomelilla agera för ett ännu livaktigare centrum. Något som saknas är en sommarservering på det stora tomma torget. Det finns mobila konstruktioner, det har jag sett i de stora städerna, sådana som fungerar även regniga somrar. Tomelilla skulle vinna på att nyttja redan befintlig potential - planera för människorna, inte bilen.

Jag minns när bokbussen kom. Den var för folket och för landsbygden och i vår familj var det något att fira. Nu drar Ystad kommun in bokbussen som en besparingsåtgärd. Ett litet streck över en post i en budget och en hel tidsepok är borta. Det är värt en krönika för sig själv, men jag blir så trött.

Det är mycket i dagens samhälle som skrämmer. Det är så många beslut som tas för att det ska bli effektivt, snabbt och ekonomiskt vinstgivande. Beslut som i slutändan drabbar individerna, och som i många fall även innebär att kontakten mellan människor minskar.

Ta till exempel att företag skaffar central växel. Sist var det en av mina banker som drabbades av denna rationalism. Jag ville öppna ett konto och hamnade hos en telefonist som inte ville koppla till kontoret i Simrishamn. Ska man aldrig mer kunna ringa direkt till sin egen bankkontakt, undrade jag och tillade; jag börjar snart gråta över den här utvecklingen. Och jag menade det verkligen. Nedlåtande släppte telefonisten fram mej, banktjänstemannen höll med mig och sa; ja, tänk på alla våra äldre kunder, vad det betyder för dem att inte kunna nå sin personliga kontakt!

Allra överst på min privata lista över det otäcka som händer just nu ligger kommande beslut om terroristlagar. Det sker för snabbt för att vi ska hinna reagera, och än mindre hinna inse konsekvenserna. Beslut tagna i rädsla. För mej överskuggar detta allt annat och den senaste veckan har jag haft en brinnande önskan att få tala med min mormor. Hon levde i Tyskland före och under nazismen och jag skulle vilja fråga henne om det, som hände före den tidens totalitära samhälle, liknar det som händer nu. Men hon är död och kan inte berätta.

När så stora och viktiga frågor ska avgöras kan jag tycka att det nästan är futtigt att skriva en krönika om ett systembolag eller en bokbuss. Samtidigt... om vi inte har de vardagliga mötespunkterna, om vi inte ser bildningen som viktigt för samhällsmedborgarna, om vi inte värnar om det lilla i det stora - hur ska vi då få styrka att möta framtiden, oberoende av om den är gynnsam eller inte?